

Aktivt Ældreliv i nye kommuner

35 kommuner bekæmper nu ensomhed på www.aktivtældreliv.dk

LÆS MERE PÅ SIDE 13

SURVEY:

**9 ud af 10
ældrechefer:**

Kommunerne tror på stor effekt ved ældremilliarden

LÆS MERE SIDE 4

Ældremilliarden gør en reel forskel

Læs den radikale minister for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold, Manu Sarens forventninger til ældremilliarden

LÆS PÅ SIDE 8

Direktør
Søren Dinesen
Marselisborg
Telefon: 2022 3791
E-mail: sd@marselisborg.org

Udvikling af ældreområdet – milliarder, forventninger og tidspres

Vi står som samfund midt i præmissen, at der samtidigt bliver flere ældre og større forventninger til servicen. Fra et bredt politisk spektrum tales der generelt om at styrke området, men samtidig har der i de fleste kommunale budgetforhandlinger været besparelse på indsatsen til ældre.

Derfor er der store forventninger til ældreområdet, der udmøntes i 2014 og 2015. Ministeren, Manu Saaren, tror på effekten af kommunernes projekter og forventer, at midlerne vil give flere ældre magten tilbage i deres liv, bl.a. gennem fokus på rehabilitering. Læs, hvad ministeren tænker, og hvad han forventer på side 8-9.

Kommunerne er ligeledes fortrøstningsfulde mht. midlernes effekt. 99% svarer i ÆldreLivs survey, at puljen vil få effekt, men også at der findes reelle udfordrin-

ger i at få afviklet projekterne inden for kalenderåret 2014. Læs mere om surveyens resultater på side 4-7, hvor du også kan møde 4 politiske og administrative beslutningstagere, der fortæller om de projekter, som deres kommuner er gået i gang med at iværksætte.

Spørger man interesseorganisationerne, ser de forskelligt på ældreområdet og den måde, den indtil videre er blevet udmøntet på. For KL er det vigtigt, at kommunerne selv har kunnet udpege behovene lokalt, for Ældresagen at der bliver rettet op på tidligere nedskæringer og for fonden Ensomme Gamles Værn at forebyggelse og mindskelse af ensomhed kommer på dagsordenen. Læs interesseorganisationernes holdninger på side 10-11.

I de sidste to numre af ÆldreLiv har vi haft en føljeton omkring projekt Ensomt eller Aktivt ÆldreLiv. Her har 25 kommuner deltaget i udviklingen af www.aktivtaeldreliv.dk, fået 757 medarbejdere kompetenceudviklet til at spotte ensomme ældre samt givet redskaber til 1330 frivillige, så de nu kan handle på den store ensomhed, der er ligeså udbredt

hos ældre, der er aktive i foreningslivet. I dette nummer af ÆldreLiv samler vi op på resultaterne, og på side 13 kan du læse om, hvad en af de første projektkommuner har fået ud af projektet, og samtidig kan du høre, hvilke forventninger en af de 10 nye afprøvningskommuner har til forløbet projektet.

Frivillighed står sammen med implementering af velfærdsteknologi, udviklingen af nye innovative organiseringsformer og arbejdstilrettelæggelse som et centralt element i fremtidens ældrepleje. Derfor udvikler Marselisborg løbende nye former for det aktive medborgerskab.

På side 22 kan du læse om udviklingen af en guide i Rudersdal Kommune, der skal koordinere og rammesætte relationerne mellem kommuner og frivillige foreninger og mellem medarbejder og frivillige. På side 17 kan du læse om et nyt uddannelseskoncept. Den gode samarbejdspartner, hvor medarbejdere og frivillige på plejecentrene har fået tilført kompetencer til at styrke samarbejde med frivillige. Læs, hvordan kompetenceudviklingen har givet de frivillige en mere central forståelse hos medarbejderne, og hvordan de

Indhold

9 ud af 10 ældrechefer:

Ældremilliarden får reel effekt

99% af ældrecheferne tror på og ser frem til, at ældremilliarden giver effekt. Se resultaterne fra surveyen, og læs interviews med udvalgte kommuner.

SIDE 04-07

SURVEY

Ministerinterview:

Ældremilliarden gør en reel forskel

Sådan siger den radikale minister for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold, Manu Sareen.

SIDE 08-09

frivillige har fået en større forståelse for de rammer og standarder, som medarbejderne arbejder efter.

Marselisborgs målsætning og eksistensberettigelse er at omsætte visioner og politiske målsætninger til praktisk virkelighed i kommunerne, ude hos brugerne og hos andre interessenter, der arbejder på ældreområdet. Vi har i det sidste år haft samarbejde med 33 kommuner, hvilket vi gerne vil takke for. Vi har sammen med kommunerne udviklet diverse redskaber, publikationer og koncepter, som alt sammen ligger til fri afbenyttelse på vores hjemmeside.

Så hent vores materiale, book os til oplæg og gå i dialog med os om udvikling af fremtidens ældreområde. På bagsiden af Ældrelev kan du se de sektorchefer, som har ansvar for Marselisborgs aktiviteter på ældreområdet.

Med venlig hilsen

Søren Dinesen, adm. direktør,
Marselisborg – Center for udvikling,
kompetence og viden

3 centrale organisationer:

Forskellige forventninger til ældremilliarden

Kommunernes Landsforening, Ensomme Gamles Værn og Ældresagen glæder sig over ældremilliarden, men har forskellige forventninger til den.

SIDE 10-11

10 nye kommuner bekæmper ensomhed:

Aktivt Ældrelev – i nye kommuner

35 kommuner bekæmper nu ensomhed på www.aktivtældrelev.dk. Mød en oprindelig og en ny projektkommuner, og læs om resultater og forventninger.

SIDE 13-16

Uddannelse i samarbejde med frivillige:

Mere liv på plejecentrene

I Ikast-Brande Kommune bliver medarbejdere på plejecentrene kompetenceudviklet til at samarbejde med frivillige.

SIDE 17-19

Fokus på forebyggelse

Tidlig opsporing styrker kommunernes forbyggende indsatser

Læs om Socialstyrelsens landsdækkende initiativ omkring udvikling af den forebyggende indsats.

SIDE 20-21

Guide som "grønspættebog"

Guide til samarbejde med frivillige

I Rudersdal har man udviklet en guide, der skal målrette samskabelse mellem kommunen og det lokale civilsamfund.

SIDE 22-23

Marselisborg styrker sektorfagligheden

Mød Marselisborgs nye sektorchefer.

SIDE 24

Ældrelev
Udkommer
2 gange årligt

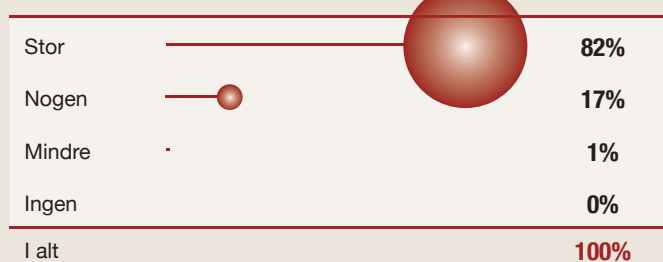
Elektronisk abonnement:
Tilmeld dig på Marselisborg.org

Surveyen viser:

I hvilken grad vurderer du, at ældremilliarden får effekt for de ældre i din kommune?

Procent

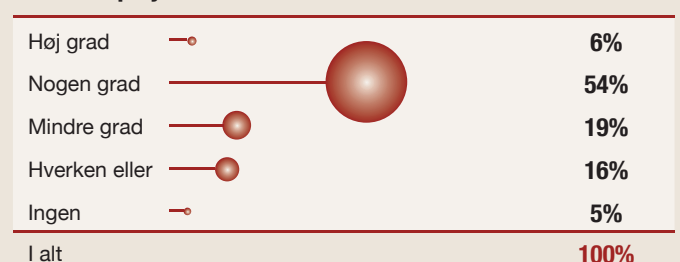

Hvor vil ældremilliarden få en direkte effekt for de ældre?

1. Ældremilliarden vil give øget ressourcer til en mere målrettet og effektiv rehabiliteringsindsats med fokus på at skabe det gode hverdagsliv for ældre.
2. Ældremilliarden vil få en direkte effekt på kommunens forebyggelsesindsatser både i forhold til sygdom og ensomhed.
3. Ældremilliarden vil bidrage til at højne serviceniveauet for ældre og dermed bidrage til øget livskvalitet og bedre trivsel for kommunens ældre.
4. Ældremilliarden vil støtte op om etableringen af en styrket genoptræningsindsats, der både skal nedbringe ventetider på genoptræning og styrke træningsindsatsen.
5. Ældremilliarden vil have en direkte effekt på muligheden for at skabe flere og bedre aktiviteter for ældre, der kan forebygge ensomhed og højne den ældres livskvalitet.
6. Ældremilliarden vil bidrage til et øget fokus på udvikling og brug af velfærdsteknologi.

I hvor høj grad er det en udfordring at afvikle projekterne i 2014?

Procent

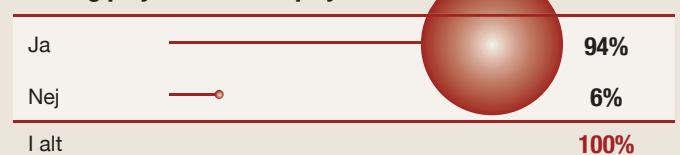

Hvorfor er det en udfordring at afvikle projekterne?

1. Den korte tidsramme for beskrivelse og implementering af projekterne er en klar hovedudfordring, da det er svært at nå at bruge alle midlerne indenfor tidsfristen.
2. Afvikling af projekterne kræver nyansættelser, men det er en udfordring at finde tilstrækkelig kvalificeret arbejdskraft.
3. Omfanget af de administrative krav om dokumentation og afrapportering er for stort og øger tidspresset

Har I allerede planer og projektidéer omkring projekter til 2015 puljen?

Procent

Nye idéer og planer for projektpuljen 2015

1. Øget rehabiliteringsindsats og fokus på efteruddannelse.
2. Større fokus på velfærdsteknologier.
3. Kvalitetsudvikling af sammenhængende borgerforløb.
4. Øget indsats omkring ensomhed blandt ældre.
5. Udbygning af aktiviteter og tilbud.

9 ud af 10 ældrechefer:

Ældremilliarden får reel effekt

Survey viser, at cheferne på kommunernes ældreområde vurderer, at ældremilliarden får en direkte borgernær effekt. Samtidig svarer godt 60 procent af de adspurgte, at de er udfordret på gennemførelsen af projekterne på grund af tidspres..

Ældrelivs survey fra april måned viser, at stort set alle landets ledere på ældreområdet (99%) ser med stor forventning frem til udmøntning af den milliard, som kommunerne leverede projektansøgninger til 7. Februar.

En af dem der mener, midlerne får en stor direkte effekt for de ældre borgere er sundhedsborgmesteren i Københavns Kommune, Ninna Thomsen.

”Vi har gjort os umage med at bruge vores 60, 8 millioner kroner af ældrepuljen med de intentioner, der var tænkt ind i den fra Folketinget side, og derfor er effekten direkte til at tage og føle på. ”Alle ældre, der er visiteret til rengøring, får nu en årlig hovedrengøring, mens de svageste og mest sårbare ældre også får et klippekort på en halv times ekstra hjælp om ugen. Den ældre bestemmer selv, om han eller hun vil til frisøren, tage på Vestre Kirkegaard, spare klippene op eller som jeg hørte én, der havde valgt at få lavet sin yndlingsret derhjemme – efter egen opskrift.”

Ligeledes har man i Nyborg Kommune brugt stort set hele puljen til serviceudvidelse.

”Vi hæver kvalitetsstandarderne, så alle der er visiteret til rengøring to gange om året, kan få to timer ekstra, og samtidig udvider vi alle ydelser til rengøring med et kvarter,” siger ældrechef i Nyborg Kommune Pia Gertsen.

I Halsnæs Kommune investeres der dels i flere varme hænder og dels i velfærdsteknologi.

”Godt halvdelen af de penge, vi har ansøgt om, går til flere varme hænder, mens resten går til elektroniske og velfærdsteknologiske hjælpemidler. Blandt andet noget it, som gør det lettere for den ældre borger at være i kontrakt med sin familie.” udtaler sundhedschef i Halsnæs Kommune Birgit Grundorph-Malling.

Fokus på rehabilitering

Mange kommuner prioriterer midler til rehabilitering og på at skabe det gode hverdagsliv for ældre.

”Vi har ansat tre rehabiliteringskonsulenter og en projektleder for en samlet treårig rehabiliteringsindsats samt sat ekstra medarbejdere ind på vores plejecentre

mellem klokken 15 - 17. På den måde forstærker vi tiden frem til aftensmad, og giver mulighed for ekstra aktiviteter og for at følge op på rehabiliteringstiltag,” fortæller Centerchef for Sundhed og Om-sorg i Egedal Kommune Erik Petersen.

I forlængelse af fokuset på rehabilitering prioriteres kommunerens forebyggelsesindsats bl.a. gennem velfærdsteknologi ligeledes: Det gælder eksempelvis i Nordfyn Kommune, hvor man søger penge til en ekstra sygeplejerske, der udelukkende skal tage sig af kontinenspleje, og sætte ind med ekstra bækkenbundstræning i 2014 for at forebygge inkontinens. ”Vi har investeret i blandt andet robotstøvsugere, strømpe-påtagere og selvskyllende toiletter, som folk har været rigtig glade for. Det har den direkte effekt, at de ældre i mange hverdagsituationer kan klare sig selv og ikke behøver ringe efter hjemmeplejen,” siger direktør for Social – og Arbejdsmarkedsområdet i Nordfyn Kommune Ulla Bryøe Andersen.

”Derudover ser vi ældre og digitalisering som et vigtigt tema også for fremtidens ældrepleje, og derfor har vi valgt med de her midler at ansætte en digitaliseringsmedarbejder mere for at udvikle på området.”

”Det er noget, der har været stort fokus på i lokalpressen og stor opbakning til, at det skulle være varme hænder. At

Fakta om undersøgelsen:

Artiklen bygger på en survey, som blev udsendt pr. mail i april måned 2014 til direktører, ældre og sundhedschefer i landets kommuner. 138 chefer fra 83 af landets 89 kommuner har besvaret surveyen, hvilket svarer til en andel på 81 procent.

Hovedresultater i surveyen:

Eldremilliarden vurderes at have en væsentlig effekt for kommunernes ældre

Undersøgelsen viser, at stort set alle respondenter (99%) vurderer, at ældremilliarden vil have en væsentlig effekt for deres kommunes ældre. Ydermere er der en høj grad af konsensus mellem respondenterne omkring de områder, hvor ældremilliarden vil have en direkte effekt.

Der kan identificeres klare udfordringer ved afvikling af projekterne

Adspurgt om, hvorvidt der knytter sig udfordringer omkring afvikling af projekterne, angiver hovedparten af respondenterne (80%), at de oplever udfordringer i forbindelse med afviklingen af projekterne. 60% af de adspurgte oplever det i 'høj' eller 'nogen' grad som en udfordring at afvikle projekterne for et år.

Tidsrammen er den centrale udfordring for kommunerne

Respondenterne blev bedt om at svare på, hvorfor de vurderer, at det er en udfordring at afvikle projekterne. Hertil var det hyppigste svar at tidsrammen repræsenterer en central udfordring. Den korte tidsramme betyder at kommunerne føler sig tidspresset i implementeringsfasen, samtidig med at de ikke kan nå at bruge de tilførte midler.

Idéerne og planer for 2015 puljen er allerede på tegnebrættet

Undersøgelsen viser, at langt de fleste respondenter (94%) allerede har planer og idéer for midlerne i 2015 puljen. Hovedparten af de adspurgte ønsker at forsætte og afslutte de projekter de har igangsat i 2014.

Sundhedsborgmesteren i Københavns Kommune
Ninna Thomsen

pengene ikke skulle gå til uddannelse af medarbejdere, men være noget de ældre borgere direkte kunne mærke,” fortæller Pia Gertsen fra Nyborg Kommune.

Under tidspres

Surveyen giver således et godt billede af, hvilke ønsker og forventninger landets kommuner har til den såkaldte ældremilliard, men også til hvor udfordringerne står. 60 procent af de adspurgte angiver, at de oplever udfordringer i forbindelse med afvikling af projekterne. Den korte tidsramme betyder, at kommunerne føler sig presset på tid i implementeringsfasen, samtidig med at de ikke kan nå at bruge de tilførte midler.

”Det har været noget af en bunden sag at få at vide den 5. marts efter en kort ansøgningsfrist, at vi var tildelt 5,9 millioner, som vi skulle bruge i indeværende år. For selvom vi har tænkt nogle gode tanker og fået dem godkendt, kan vi jo ikke slå en stilling op til besættelse fra før 1. maj,” udtaler Erik Petersen fra Egedal Kommune.

Direktør for Social- og Arbejdsmarkedsområdet i Nordfyn Kommune **Ulla Bryøe Andersen**

Centerchef for Sundhed og Omsorg i Egedal Kommune **Erik Petersen**

Ældrechef i Nyborg Kommune **Pia Gertsen**

Dokumentationen i forbindelse med projekterne bliver nævnt som en administrativ udfordring og byrde.

”Hele projektledelsen, dokumentationen og den økonomiske styring skal tages af den administrative normering og giver derfor merarbejde i administrationen,” siger Ulla Bryøe Andersen fra Nordfyn Kommune.

For Ninna Thomsen at se er udmøntningen af projekterne uanset tidspres ”en fantastisk udfordring at få.”

”Jeg synes man skal være lidt mere taknemmelig og se på projekterne med det flerårige sigte,” siger sundhedsborgmesteren.

Af samme årsag har nogle af investeringerne i Københavns Kommune været af den langtidsholdbare art, fortæller Ninna Thomsen:

”Mange af midlerne er gået til varme hænder, men vi har også investeret i ting, man ikke kan trække tilbage igen. Så som anlæg og ældrevenlige cykler. Fra maj får flere af plejehjemmene tildelt helt nye richshaws.”

Idéer på tegnebrættet

Undersøgelsen viser, at de langt de fleste respondenter, 94 procent, allerede har planer og idéer for midlerne i 2015-puljen. Heraf planlægger hovedparten at fortsætte de projekter, de har igangsat i 2014. Her stiller den politiske proces sine udfordringer til planlægningen, påpeger sundhedschef i Halsnæs Kommune Birgit Grundorph-Malling:

”Vores politikere har besluttet, hvad midlerne skal bruges til i år, og efter sommeren starter de politiske diskussioner om, hvad vi skal bruge dem til næste år. Det er klart, vi er nødt til at operere med et skyggebudget, der indebærer nogle af de projekter, vi allerede har sat i søen,” siger hun.

I Københavns Kommune er der lavet politisk aftale om at lade den årlige hovedrengøring samt klippekortsystemet med en halv times ekstra hjælp om ugen fortsætte.

Der er dog også plads til initiativer og udviklingstiltag imellem ekstra rengøring og rehabiliteringsprojekter, forsikrer

kommunerne. Det gælder i København, hvor et mindre beløb er sat af til at mindske ensomhed i de boligområder, hvor der ikke er etableret ældreklubber med mere. ”Vi har nogle områder i København, hvor der ikke traditionelt har været ældreklubber eller så meget andet, man kunne gå til og gøre som ældre,” siger Ninna Thomsen.

”Derfor undersøger vi med en del af midlerne fra denne pulje, om vi kan igangsætte nogle frivillige initiativer eller sætte en madklub i gang for eksempel. Her gælder det om at høste nogle erfaringer og give plads til at tænke nyt, som vi kan bygge på de kommende år.”

"Ældremilliarden gør en reel forskel"

Sådan siger den radikale minister for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold, Manu Sareen. Han hæfter sig med tilfredshed ved, at bekæmpelsen af ensomhed, rehabilitering og velfærdsteknologi foruden flere hænder i ældreplejen er blandt de områder, pengene for 2014 er blevet brugt på.

I Marselisborgs survey fra april svarer alle, (99 procent) af de adspurgte, at de vurderer, ældremilliarden vil have en effekt på de ældre borgere i deres kommune. Hvad er dine forventninger til ældremilliarden?

"Jeg forventer, at pengene kommer den enkelte ældre til gode. Både de ældre der har brug for støtte til at blive mere selvhjulpne, og de der har brug for mere massiv hjælp. Derudover forventer jeg, at puljen fører til flere og bedre hænder ude i ældreplejen. Altså dels flere hænder og dels uddannelse eksempelvis, så medarbejderne bedre vil kunne opspore tidlige sygdomstegn. Endelig ser jeg gerne, at nogle af midlerne bliver brugt til et af vores helt store udfordringer: De ensomme ældre."

Når du ser på hvordan puljen for 2014 er blevet brugt, hvad tænker du så?

"Det vigtigste for mig er, at kommunerne selv har været med til at pege på, hvad de vil bruge pengene til, og det afspejler puljen også. Det vigtigste for mig er, at vi rammer præcist det, der er brug for lokalt. Når det så er sagt, så glæder det mig, at kommunerne selv har fokus på og gerne vil bruge penge på at styrke rehabiliteringsindsatsen. Det er helt grundlæggende en rigtig god tankegang at give mennesker mulighed for at blive herre i eget liv igen. Livskvalitet hænger sammen med at kunne bestemme selv. Jeg kan kun forestille mig, at det må være meget stærkt at få noget rehabilitering og få magten tilbage over ens eget liv, når man tidligere har kunnet mestret det selv."

Omkring 60% af de adspurgte tilkendegiver i Marselisborgs survey, at de føler sig tidspresset i implementeringsfasen. Hvad tænker du om det?

"Jeg kan godt forstå, hvis kommunerne har oplevet ansøgningsfasen og startfasen som presset på tid. Det var nødvendigt hurtigst muligt at få nogle penge ud at arbejde i kommunerne. Udmøntningen fik debatter i gang ude i kommunerne. Når 99 % mener, ældremilliarden gør en forskel for de ældre i deres kommune, så

kan man som minister ikke ønske sig det bedre. Det var jo det, der var meningen."

Hvordan oplevede du selv processen?

"Det havde været rart med mere tid, men det var en ekstraordinær situation, som ikke blev bedre af, at processen har været forsinket på grund af de finanslovsforhandlinger, der trak ud. Det var præmissen for puljen, og jeg synes, man skal fokusere på det, der kommer ud af den i stedet for."

I surveyen tilkendegiver 94%, at de allerede har planer og idéer til projekter til puljen i 2015, herunder ikke mindst større fokus på velfærdsteknologier og øget indsats mod ensomhed blandt ældre. Hvad siger det dig?

"Det siger mig, at det med ensomhed er det, der fylder og er en udfordring i det ganske land, og noget der ligger mig meget på sinde. Vi skal ganske enkelt have gjort noget ved ensomheden blandt de ældre i Danmark, og derfor noterer jeg mig med glæde, at det også er noget, man har fokus på, når midlerne fra ældrepuljen skal udmøntes. Jeg tror sådan set, at det er et område, hvor alle aktører på ældreområdet kan blive enige. At der også

er fokus på velfærdsteknologi peger frem på den måde, at velfærdsteknologi ikke alene gør livet lettere for de ældre, men også – hvis vi bliver bedre til at udnytte teknologien – kan blive et stort eksport-potentiale for Danmark.”

Frivillighed spiller en stadig større rolle på ældreområdet, i hjemmene og på plejecentrene, og er også en del af flere af projekterne i Ældremilliarden. Hvad er ministerens holdning til frivillighed på ældreområdet?

”Der har været forskellige diskussioner om frivillighed kontra det etablerede, men jeg synes ikke, det udgør nogen modsætning overhovedet. Tværtimod er frivillige en væsentlig del af den stærke indsats, der er med til at bære vores samfund videre – også på ældreområdet. Og hvis nogen vil yde en frivillig indsats, hvilket jeg synes er noget smukke ved Danmark, så skal jeg ikke kategorisk begrænse det i hvert fald.”

Min mening om Forskellige forventninger til ældremilliarden

Spørger man interesseorganisationerne ser de forskelligt på ældrepuljen og den måde, den indtil videre er blevet udmøntet på. For KL er det vigtigt, at kommunerne selv har kunnet udpege behovene lokalt, for Ældresagen at der bliver rettet op på tidligere nedskæringer og for fonden Ensomme Gamles Værn at forebyggelse og mindskelse af ensomhed kommer på programdagsordenen.

Christian Harsløf
Kontorchef, Social og Sundhed
i Kommunernes Landsforening

Hvad er dine forventninger til ældre milliarden?

”Vi har store forventninger til, at det kan give området et godt og velfortjent løft. Det er mange penge, også selvom det bliver delt i 98 portioner. Det er vigtigt for os at holde fast i, at den måde man vælger at udmønte det på lokalt vil være forskelligt. Fordi det er forskelligt, hvilke behov de ældre har. Som det har fremgået af debatten, er vi af samme årsag imod minimumstandarder. I al virakken omkring ældre og deres bade hørte man netop flere ældre mennesker udtale, at de ikke havde brug for flere bade. Det er vores pointe, at den gode måde at

lave ældrepleje foregår i dialog mellem personalet, den ældre og den pårørende. Og at det handler om at sætte borgeren i centrum frem for rettigheder.”

Hvad tænker du om måden puljen for 2014 er blevet brugt?

”Jeg tænker, puljens udmøntning afspejler mangfoldigheden i den danske ældrebefolkning. Men vi har noteret os, at der sker tydelige investeringer i de svageste ældre som de demensramte, og det mener vi er fornuftigt.”

Omkring 60%, at kommunerne føler sig tidspresset i implementeringsfasen. Hvilke udfordringer ser du?

”Der følger en masse bureaukrati med den her pulje. Kommunen skal rapportere krone for krone, hvad den her pulje er blevet brugt på. Det gør den økonomiske styring langt mere administrativt tung, og vi havde i KL hellere set, at puljen var kommet ud med bloktilskuddet. Men når det er sagt, så er der også en fleksibilitet i måden, pengene kan anvendes på. Når

Kontorchef, Social og Sundhed
i Kommunernes Landsforening
Christian Harsløf

det også er en tidsbegrænset pulje, bliver der hurtigt en udfordring i forhold til, at man først kommer i gang i april og man skal bruge puljen inden årets udgang.”

94% tilkendegiver, at de allerede har planer og idéer til projekter til puljen i 2015, herunder ikke mindst større fokus på velfærdsteknologi og øget indsats mod ensomhed blandt ældre. Hvad siger det dig?

”Mange vælger også at kompetenceudvikle deres medarbejdere især inden for områder som rehabilitering og velfærdsteknologi, hvilket er både fornuftigt og forventeligt. Det er det værdipolitiske spring, vi er i gang med at tage. At nu insisterer vi på, at alle borgere er herre i eget hus, også når de er fyldt 65. Når hverdagsrehabilitering flytter ind som nyt begreb, skal man naturligvis kompetenceudvikles til det.”

**Bjarne Hastrup
Direktør i Ældresagen**

Hvad er dine forventninger til ældre milliarden?

”Jeg forventer, det er starten på en genopretning af velfærd for de svageste ældre i vores samfund. Dansk økonomi hænger sammen på lang sigt, selv om der kommer flere ældre. Det er indregnet i modelberegningerne fra f.eks. de økonomiske vismænd. Så vi *har* råd til en anstændig ældreomsorg. Vi ser ældre milliarden som udtryk for, at politikerne på Christiansborg har erkendt, at der simpelthen er skåret for hårdt på ældreområdet i de seneste mange år. Ældresagens lokale afdelinger vil nu nøje følge, hvordan kommunerne bruger ældre milliarden. Vi vil i hver enkelt kommune gå ind i en konstruktiv og kritisk dialog for at sikre, at pengene både nu og fremover kommer de svageste ældre til gode, så de oplever en bedre livskvalitet i hverdagen.”

Hvad tænker du om måden puljen for 2014 er blevet brugt?

”Der er mange rigtig gode elementer i kommunernes projekter i 2014. Det gælder ikke mindst den øgede indsats for demente, som mange kommuner sætter i gang. Vi får mange flere demente i de kommende år, og det er en af de svageste og mest sårbare grupper i samfundet. De har brug for mere og bedre hjælp af høj kvalitet. Det kræver gode og specialiserede kompetencer hos plejepersonalet.

Endelig er det rigtig godt, at en del kommuner bruger midler til mere rengøring, årlig hovedrengøring, tilbud om flere bade mv. Enkelte kommuner overlader til de enkelte modtagere, hvad de vil bruge den ekstra hjælp til. Det er fremragende.”

Hvad ville du ønske anderledes?

”Helt klart at flere penge var gået direkte til timer i borgernes eget hjem til praktisk hjælp og personlig pleje. F.eks. bedre rengøring i badeværelse, toilet og køkken. Årlig eller halvårlig hovedrengøring. Tilbud om at komme oftere i bad og flere gåture i frisk luft. Det er her, der er blevet skåret kraftigt ned. Her er der et kæmpe-mæssigt behov for forbedringer.”

Omkring 60%, at kommunerne føler sig tidspresset i implementeringsfasen. Hvad ser du af udfordringer?

”Det er klart, at kommunerne har haft et tidspres på at få pengene omsat i konkrete indsatser. Derfor er det også både godt og vigtigt, at milliarden ikke er et engangsbeløb. Det er et permanent løft af ældreområdet. Derfor er det vigtigt, at der bliver tænkt langsigtet – hvordan får vi udviklet ældreomsorgen til en højere kvalitet, så den modsvarer ældres ønsker og behov, også i årene fremover? Men samtidig er der nogle store her og nu-behov, som følge af nedskæringerne, der skal dækkes ind.”

94% tilkendegiver, at de allerede har planer og idéer til projekter til puljen i 2015, herunder ikke mindst større fokus på velfærdsteknologier og øget indsats mod ensomhed blandt ældre. Hvad siger det dig?

”Det er glimrende, at kommunerne allerede nu tænker på 2015. En del kommuner vil arbejde mere med at bekæmpe ensomhed og forebyggelse af både ensomhed og sygdom. Det synes jeg er rigtig gode formål. Desuden bruges mange penge på hverdagsrehabilitering og velfærdsteknologi. Her er det utroligt vigtigt, at indsatsen sker med udgangspunkt i borgernes behov, ønsker og muligheder. Det må ikke trækkes ned over hovedet på mennesker, der ikke kan overskue eller magter disse ting.”

Christine E. Swane
Direktør i fonden Ensomme Gamles Værn

Hvad forventer du af ældremilliarden?

”En milliard kroner er mange penge, men ikke nødvendigvis, når man kigger på, hvor mange milliarder kroner, der årligt bruges til ældre med behov for aktiviteter, behandling og omsorg. Og her er der blevet sparet over de seneste år. Nu overfører man penge til et område og nødvendige funktioner, man tidligere har beskåret, og kalder det noget særligt. Det giver stor politisk opmærksomhed, men kræver også virkelig mange ressourcer at administrere – så hvad er egentlig gevinsten?”

Hvad tænker du om måden puljen for 2014 er blevet brugt?

”Mange af de ting, man nu kan gøre, ligger i forlængelse af det, kommunerne allerede skal gøre. Det får nemt en aura af noget nyt, når man kommer med nye projekter for ældrepuljens midler, men når man samtidig skærer i noget så centralt som bl.a. på dag-/aktivitetscenterområdet eller praktisk hjælp i hjemmet, så bliver det samlede billede mindre glamourøst.”

Hvad ville du ønske var anderledes?

”Der hvor jeg mangler noget nyt, er i synet på rehabilitering. Det kan godt være, at det på det politiske, teoretiske og faglige plan handler om borgerens hele liv, men i praksis er rehabilitering i vidt omfang en fortsættelse af ordets oprindelige sammensmeltning med fysisk genoptræning. Selvom det i den brede forståelse handler om, hvordan borgeren får et bedre liv, er vejen ad hvilken ofte et fysisk træningsforløb. Jeg ville ønske det også i praksis handlede mere om det hele menneskes egne prioriteringer og centrale værdier i livet.” •

Direktør i fonden
Ensomme Gamles Værn
Christine E. Swane

Omkring 60% af kommunerne føler sig tidspresset i implementeringsfasen. Hvilke udfordringer ser du?

”Når fasen til at finde ud af, hvad man ville ansøge om, var så kort, har det udelukket, at man i tilstrækkeligt omfang kunne tænke sig grundigt om og inddrage ældre mennesker og fx sosuarbejdere, som ved hvor problemerne ligger i dagligdagen. Derfor drejer det her med puljen sig meget om processer, der foregår i den politiske og økonomiske sfære. Jeg ville ønske, man benyttede et sådant fokus til at inddrage de mennesker, det reelt handler om, at man tog det en kende mere roligt for at nå frem til at arbejde med de komplekse problemstillinger, der knytter sig til alderdommen.”

94% tilkendegiver, at de allerede har planer og idéer til projekter til puljen i 2015, herunder ikke mindst større fokus på velfærdsteknologier og øget indsats mod ensomhed blandt ældre. Hvad siger det dig?

”Jeg kan glæde mig over at forebyggelse og mindskelse af ensomhed er nævnt. Det ser ud, som om at man har fået øjnene op for, at folks sociale liv er vigtigt. Udvikling af velfærdsteknologi har i høj grad et økonomisk incitament, og der er investeret milliarder af kroner. Jeg håber, der bliver afsat ressourcer til at få de nye produkter til at fungere bedre i menneskers hverdag, end vi for eksempel ser det med høreapparater, som det kan være en kæmpe udfordring at få til at fungere” for de mennesker, der har brug for det.

Aktivt Ældreliv i flere kommuner

I de sidste to udgaver af Ældreliv har vi fulgt projekt Ensomt eller Aktivt Ældreliv, der nu er udbredt til 10 nye kommuner, bl.a. Nordfyn Kommune, hvor man ser frem til at få overblik over ensomhedens omfang og hvilke lokale løsninger, der ligger i kommunen.

Ensomhed er et markant problem, som hver fjerde ældre over 65 år oplever. Men ensomhed kan forebygges og mindskes, hvis civilsamfundet og kommunerne samarbejder. Derfor har Marselisborg i samarbejde med 25 kommuner udviklet og afprøvet en række metoder til at forebygge ensomhed blandt ældre.

Fælles for kommunerne er fokus på, at ingen – hverken kommunen eller de frivillige – kan løse ensomhedsopgaven alene. Og det er det konkrete samarbejde om dette, som redskaberne understøtter. ”Kommunerne melder tilbage, er, at redskaberne virker. Bl.a. at de via hjemme-

siden www.aktivtaldreliv.dk bliver mere opmærksomme på egne handlemuligheder i forhold til at forebygge og mindske ensomhed. Men selvom det er de samme metoder og redskaber, vi bruger over hele landet, så er det forskelligt, hvilke afledte effekter projektet afføder lokalt. Nogle steder har de styrket samarbejdet med præsterne i forhold til tidlig opsporing for eksempel, mens det andre steder er lægerne der etableres et tættere samarbejde med,” forklarer Mia Saskia Olesen, der er sektorchef i Marselisborg og har været med fra projektets start.

Indsats i tre spor

Når en kommune går ind i projekt Aktivt Ældreliv, sættes der ind på tre spor. For det første kortlægges kommunernes foreningsudbud og lægges på hjemmesiden Aktivtaldreliv.dk, hvor over 1.000 foreninger med knap 5.000 aktiviteter fra de 25 udviklingskommuner allerede er registrerede. På den måde kan den enkelte borger gå ind og søge på relevante tilbud og hvem, man kan kontakte og eventuelt følges med, og derudover giver

For mere information kontakt:

Sektorchef
Mia Saskia Olesen
Marselisborg

Telefon: 2012 6365
E-mail: mso@marselisborg.org

det kommunens medarbejdere et godt overblik at handle ud fra. I det andet spor sættes der ind med uddannelse til kommunens medarbejdere, der får viden og redskaber til at identificere, forebygge og mindske ensomhed. I tredje spor afholdes workshops for de lokale foreninger, så de står bedre rustet til at tage imod nye og måske mindre socialt stærke medlemmer.

”Vi har holdt temadage for 1330 frivillige og haft 757 på kompetencegivende forløb, så vi er ved at nå rigtig godt rundt i landet, hvor opmærksomheden mod det fælles problem, ensomhed er, blevet større og større,” siger Mia Saskia Olsen fra Marselisborg, der glæder sig over, at nye kommuner ser et behov for at styrke det forebyggende arbejde på området. Det gælder blandt andet Nordfyns Kommune, der i samarbejde med Marselisborg har søgt om midler fra ældrepuljen til at implementere Aktivt Ældrelev i Nordfyn.

”Nordfyn er et område, mange unge flytter fra, og som allerede nu har en stor andel af ældre,” siger Judith Poulsen, chef for sundhed og forebyggelse, ”men til gengæld står det frivillige foreningsliv også vældigt stærkt her, så der er noget at bygge videre på.”

”I første omgang ser jeg frem til at få et klart billede af, hvor stort problemet er i Nordfyn og hvilke indsatser, vi skal sætte ind med,” siger hun.

Indsatsen i Nordfyn Kommune består af en kortlægning og analyse af ensomheden i området, som for Judith Poulsen at se er et vigtigt første skridt.

”Jeg glæder mig til at få gjort ensomheden mere konkret, og jeg tror faktisk

ikke, man kan handle på det, før man har dannet sig et overblik over situationen, så det ser vi meget frem til.”

De tre spor i projekt Aktivt Ældrelev

- I de kommuner, hvor Aktivt Ældrelev er implementeret, er ensomme og isolerede ældre blevet identificeret og matchet med lokale tilbud via følgende proces:
- Kommunens frivillige tilbud og foreninger i kommunen er blevet synliggjort på www.aktivtaeldreliv.dk
- Omsorgs- og sundhedsfaglige medarbejdere har fået kompetencer til at identificere ældre, der oplever ensomhed og at anvende www.aktivtaeldreliv.dk til at matche de ældre med relevante lokale aktivitetstilbud.
- Der er afholdt forløb for de frivillige tilbud og foreningerne for at styrke deres fokus på ensomme ældre.

Når Nordfyn har gennemført kortlægningen, er næste step at målrette indsatsen mod de ældre, der oplever ensomhed. Derfor uddannes udvalgt personale i at identificere og handle på ensomhed.

”Noget af det, jeg forventer mig meget af er i højere grad at anskue ensomhed som en fælles indsats, hvor både foreningslivet og frivilligcentret samt de forebyggende hjemmebesøg kommer til at samarbejde i endnu højere grad end tidligere med det mål for øje at bekæmpe ensomheden,” siger Judith Poulsen.

”Jeg tror, der findes flere tilbud og foreninger her i området, end vi egentlig gør brug af, og vi er jo nødt til at vide, at de er der for at kunne henvise borgeren til dem. Det at vi får et overblik også over egne ressourcer, giver jo i sig selv flere handlemuligheder.”

Se signaler på ensomhed

Et af de steder, hvor man har implementeret redskaberne fra Aktivt Ældrelev, er på Lolland. Her er man især glad for opmærksomhedsredskabet, der er udviklet til at hjælpe medarbejderen i ældresektoren med at lægge mærke til de signaler og livssituationer, som typisk indikerer, at en person er i høj risiko for ensomhed.

”Vi bruger opmærksomhedsredskabet til at minde os selv om at få handlet på eventuelle signaler på ensomhed, og generelt er vi blevet mere bevidste omkring ensomhedsproblematikkerne. Jeg oplever især, at vi er blevet bedre til at turde spørge ind til ensomheden, og at det at tale om ensomhedsfølelsen i sig selv gør en forskel for borgeren,” udtaler teamleder Pia West Thomsen fra Lolland

Her bekæmpes ensomhed gennem Aktivt Ældrelev

Kommune og tilføjer, at de har fået gjort op med ensomhed som et tabu.

Derudover peger Pia West Thomsen på, at de ved at højne medarbejdernes fokus og ved at få sat den forebyggende indsats i system, opdagede ”huller” i deres egne samarbejdsrutiner:

”Jeg gik egentlig ud fra, at vi havde en stærk koordination mellem sygeplejerskerne, der kommer i hjemmet, og de forebyggende konsulenter og så vores åbne centre, hvor aktiviteterne som stavgang og højtlesning er båret af frivillige kræfter. Sådan, at når man opdagede en borger med spinkelt socialt netværk, så kontaktede man et af centrene. Men det foregik ikke så automatisk, måtte vi erkende, og jeg tror, der er megen kommunikation, man tager for givet, indtil man faktisk sætter sig ned og sætter indsatsen mod ensomhed i system.”

I dag kontakter medarbejderen, der får mistanke om ensomhedsfølelse hos en borger, straks frivilligkoordinatoren på det enkelte åbne center, som så inviterer borgeren med ud til centret.

”Det er vigtigt, at man er tryk første gang man kommer på et aktivitetsted,” siger Pia West Thomsen, ”for den måde man blive taget imod på, er afgørende for om man kommer igen.”

Finansiering gennem ældremilliarden

Projekterne er i flere kommuner blevet finansieret gennem puljen til løft af ældreområdet (Ældremilliarden) i 2014. Kommunerne vil også kunne prioritere projektet i 2015 milliarden.

For mere information kontakt:

Sektorchef
Dorit Wahl-Brink
Marselisborg

Telefon: 2173 3735
E-mail: dwb@marselisborg.org

Nærvær og én at følges med

Netop overgangen til de frivillige foreninger og tilbud kan være rigtig svær, når man ikke er vant til at komme der og måske ikke har nogen at følges med. "Deltagelse i aktiviteter er en måde at forebygge ensomheden, men det fordrer, at de ældre deltager i aktiviteter, som har fokus på nærvær – og ikke bare samvær.

Men analysen viser også, at foreninger og aktivitetstilbud er en vigtig brik i forebyggelsen af ensomhed. En af de foreninger, der virkelig gør en forskel og som har været med på en temadag for foreninger i Skive er aktivitetscentret Ny Skivehus. Her kommer 1200 modne mennesker hver for at være aktive. Eller som centerleder gennem tolv år, Erik Kirkeby siger:

som helt ny," siger Erik Kirkeby. "Du kan sætte dig på de første ti stole for så at få at vide, at de er optaget." Derfor er man i Ny Skivehus efter blandt andet en temadag, Marselisborg holdt i Skive, blevet særlig opmærksom på, hvordan man tager imod nye medlemmer. "Før kom nye medlemmer ind, hentede en folder og så så vi dem aldrig igen," siger Erik Kirkeby.

Opkobling til Aktivtældreliv.dk

Formål

At gøre aktivitetsudbuddet tilgængeligt på en overskuelig og intuitiv måde.

Målgruppe

Primært ældre borgere, sekundært pårørende, medarbejdere m.fl.

Kompetenceforløb til kommunes medarbejdere

At give medarbejderne kompetencer til at identificere, italesætte og handle på ensomhed blandt ældre

Medarbejdere fra kommunen, f.eks. Hjemmeplejen, forbyggende konsulenter, visitatorer, trænings-teapeuter og lign.

Udviklingsforløb i foreningerne

At skabe viden, gejst og handling omkring ensomhed i det lokale foreningsliv

Foreningsaktive ældre borgere

Det er ikke det at gå til en aktivitet i sig selv, der modvirker ensomhed, men i stedet det nærvær, der kan opleves til aktiviteten" siger Dorit Wahl-Brink fra Marselisborg, der har været med til at udvikle og afprøve redskaberne i 25 kommuner i alt.

På en række temadage for foreninger i de kommuner, som deltager i Aktivt Ældreliv, arbejdes der med at give foreningerne indlevelse i ensomhedsproblematikken, og de frivillige får mulighed for at udveksle gode ideer til, hvordan de kan tage hånd om nuværende og nye medlemmer. Analysen af ældre og ensomhed viser, at der er lige mange ensomme ældre i foreningerne som udenfor foreningerne.

"Alle raske mennesker skal have mulighed for at motionere, og ældreliv i dag er et aktivt liv." At det forholder sig sådan, fik de i Skive synligt bevis på, da den nye idrætshal i 2004 med fælleshjælp og sponsorater var en realitet. Et projekt der fra starten var ambitiøst tænkt og rummede både fire badmintonbaner, en tennisbane og et fitnessrum. "Vi gik fra at have 400 medlemmer til 800," siger Erik på godt jysk, "bare lige sådan."

Aktivitetens største succes er dog den faste "torsdagssang," hvor 75 – 80 skiveborgere mødes og synger sange, de kender og er fælles om at holde af. "Men her er det altså ikke let at komme

Derfor har det over længere tid været praksis, at brugerne selv tager en ny under armen, når de kommer, og så bliver folk som regel glade for at komme i huset. "Det har vi været opmærksomme på i et stykke tid her i huset, men der kan godt gøres mere endnu," siger Erik Kirkeby. Centerlederen arbejder derfor på at få billeder, navne og nummer på fire af medlemmerne, som sættes på nye foldere efter sommerferien. "Tanken er, at så kan nytilkomne ringe til en bestemt person, som de så kan følges med til torsdagssang for eksempel. For det er svært at komme alene den første gang."

Mere liv på plejecentrene – samskabelse med frivillige

I Ikast-Brande Kommune tager et godt samarbejde med frivillige afsæt i kommunen og medarbejderne selv. Derfor gennemførte man i foråret 2014 et uddannelsesforløb for alle medarbejdere på plejecentrene med deltagelse af lokale frivillige.

Når frivillige i stigende grad indgår i arbejdet på ældreområdet, fordrer samarbejdet mere end bare gode viljer. I Ikast-Brande Kommune går man med baggrund i en ny frivilligstrategi fra 2014 konkret til værks og giver medarbejderne på alle syv plejecentre et reelt kompetenceløft.

”Vi har fået udviklet et kursusforløb for alle medarbejdere på kommunens plejecentre, der giver dem viden og redskaber til at indgå i udviklingen af samspillet med frivillige,” fortæller frivilligkoordinatorer i Ikast-Brande Kommune, Vibeke Grønskov.

Forløbet har bestået af en introduktionsdag med ledere, herefter har medarbejderne været på en kursusdag hver, og efter sommerferien er det igen lederens tur. I forløbet har der dels været mulighed for fælles sparring og dels har der været fokus på forankringen på de enkelte plejecentre. Formålet med kurserne er at styrke og udvikle ”det gode samarbejde” med frivillige på medarbejdernes eget plejecenter. At give ledelse og medarbejderne modet og redskaberne til, på ligeværdig

vis, at udvikle nye initiativer sammen med frivillige, og derved motivere til at centrene fremadrettet selv kan opdyrke og styrke samspillet med frivillige i praksis.

Kursus gennem ældremilliarden

Kursusforløbet ”Den gode samarbejdspartner” bliver i flere kommuner finansieret via Ældrepuljen i 2014, og vil også være oplagte projektyper for puljen i 2015. ”Projektet har i sidste ende til formål at skabe mere liv på plejecentret, øge beboernes livskvalitet og give medarbejderne mulighed for at fokusere på deres kerneopgave gennem et styrket samarbejde med frivillige. Derved rammer forløbet i høj grad de intentioner, der er til ældremilliarden, udtaler Dorte Nørregaard Gotthardsen.

”Vi har nogle meget motiverede og velvillige medarbejdere, men vi ved, at det vi kalder ”frivilligparathed” er utrolig vigtig for at samarbejde kommer til at fungere godt,” forklarer Vibeke Grønskov.

At være frivilligparat handler om at have en grundlæggende viden om, hvad frivillighed er, hvad frivillighed kan tilføre af værdi, og hvad det kræver at skulle samarbejde på tværs af sektorerne. Om at man forud for samarbejdet får afklaret roller og afstemt forventningerne dels med hinanden som kolleger dels med de frivillige, der kommer på plejecentret. ”Nogle af de ting, der blev tydeligt på kurserne var, hvor stor betydning *de små ting* har i det daglige samarbejde. Hvor vigtigt det er lige at sige ”hej,” eller ”tak for i dag,” når man som medarbejder møder en frivillig på gangen,” siger Vibeke Grønskov.

Fase 1: Opstart

Aktiviteter

- Rammesættende møde med ledelsen
- Workshop for institutionsledere

Resultater

Introduktion til forløbet.
Drøftelse af gode erfaringer og udfordringer

Fase 2: Uddannelse

Aktiviteter

- Kursusdag for alle medarbejdere
- Input fra lokale frivillige

Resultater

Rammer og principper for samarbejdet
Fælles værdigrundlag

Fase 3: Arbejde på Institutionerne

Aktiviteter

- Workshops med medarbejdere fra sektorerne

Resultater

Flow og arbejdsgange

Fase 4: Opfølgning og forankring

Aktiviteter

- Beskrivelse af principper og værdigrundlag
- Beskrivelse af arbejdsgange

Resultater

Synliggørelse af fælles tilgang og indsats

Mål
Ensartet effektivt
og inkluderende
samarbejde

Om forløbet:

Kompetenceudviklingsforløbet består af fire faser, hvor distriktsledere, lokalledere, medarbejdere og frivillige bliver inddraget.

Styrkerne ved den frivillige indsats

Den viden og de redskaber der skal til at sikre det bedst mulige samarbejde, har medarbejderne fået på en kursusdag faciliteret af Marselisborg. Her fik deltagerne lejlighed til at tale gode og dårlige erfaringer i samarbejdet med frivillige igennem.

”Vi har arbejdet med egen-vurderinger af samarbejdet, som styrker koblingen til hverdagen” fortæller sektorchef i Marselisborg Dorte Nørregaard Gotthardsen. ”Det handler også om at se frivillighed som en del af velfærdstænkningen.

At professionalismisme er godt, men frivillighed kan noget særligt. Blandt andet talte vi om den bekymring, der kan være hos medarbejderne omkring, hvem de

frivillige er og hvilke opgaver de løser.” Konkret gav kursusgangene redskaber til, hvilken fremgangsform der er den mest givtige, når man i hverdagen skal samarbejde med frivillige.

”Det væsentligste er her at man får taget en snak med beboerne og spurgt: ”Hvad mangler du?” og ”Hvad har du lyst til?” Rigtig mange gange handler det om behov for mere nærvær og nærhed. Noget som netop de frivillige kan byde ind med,” siger Dorte Nørregaard Gotthardsen og Vibeke Grønskov supplerer:

”I al den her snak om medarbejdere og frivillige er det vigtigt, at vi ikke glemmer fokus som er at øge livskvaliteten for den enkelte borger i vores kommune.”

Resultater med det samme

En central del af kurserne har været, at der på hver af de seks kursusdage kom tre frivillige fra lokalområdet ud og deltog.

”Først talte medarbejderne selv om, hvad der for dem kender tegner det gode samarbejde, så kom tre lokale frivillige på banen og gav eksempler på, hvor de ser udfordringerne i samarbejdet. Herefter havde medarbejderne mulighed for at reflektere over, om det havde givet anledning til at revurdere hvad der er vigtigt i det gode samarbejde med frivillige,” fortæller Vibeke Grønskov der har været med på alle seks kursusdage. Og effekten er ikke udeblevet, siger hun.

”Det jeg kan mærke, der sker ude på institutionerne, er at de langt mere konkret tager fat på den positive udfordring det er at samarbejde med frivillige.”

Hvor samarbejdet med frivillige tidligere var lidt mere tilfældigt og måske bestod af kontakt til en pårørende, der frivilligt kom i huset, er der nu en eller anden form for organisering.

”Det gør, at medarbejderne føler sig mere motiverede. Fordi afsættet er trygt.”

Også i den frivillige verden kan den øgede opmærksomhed på at etablere det gode og forventningsafstemte samarbejde mærkes.

”Det jeg allerede nu hører fra den frivillige verden er, at der er kommet mere dialog med medarbejderne og opmærksomheden omkring lige at hilse eller sige tak for i dag er blevet større,” siger Vibeke Grønskov, der glæder sig over at kurset er umiddelbart omsættelig til praksis.

For Dorte Nørregaard Gotthardsen at se gav kursusforløbet medarbejderne et andet blik på det at arbejde med frivillige: ”Hvor nogle ville starte med at sige ”Jeg har ikke så meget med de frivillige at gøre,” blev det efter de frivillige havde været der tydeligt, at det jo er os alle sammen, der er medansvarlige for det gode samarbejde.”

Tidlig opsporing

Aarhus Kommune deltager sammen med Frederiksberg Kommune i afprøvning og evaluering af forebyggende indsats inden for ældreområdet. Socialstyrelsen er projektholder for projektet, der løber over tre år. Marselisborg støtter styrelsen og de to kommuner i at udvikle og implementere arbejdsgange, der kan sikre en systematisk og styrket forebyggende indsats.

Socialstyrelsen vil med projektet styrke den tidlige opsporing af ældre mennesker, der klarer sig selv i hverdagen, men som vil have gavn af en forebyggende indsats. Det kan være ældre, der mistrives, fordi de er i en sårbar livsfase, eksempelvis efter tab af en ægtefælle eller samlever. I Aarhus og Frederiksberg kommuner vil disse ældre fremover blive tilbudt et såkaldt enkebesøg.

De forebyggende initiativer skal ses i sammenhæng med kommunernes igangværende indsats i forhold til rehabilitering på ældreområdet.

Screening for psykosocial mistrivsel

Projektet har som målsætning at finde nye metoder omkring forebyggelse af funktionsevnetab hos ældre, forebyggelse af selvmordsadfærd hos ældre og generelt at sætte fokus på den fysiske, sociale og den psykiske sundhed hos ældre medborgere fortæller fuldmægtig i

Socialstyrelsen Lise Skov Pedersen. "Målgruppen er ældre borgere på + 65, der klarer sig selv i hverdagen, men som kan have glæde af en forebyggende indsats ikke mindst på det sociale område. Målet er at bevare livskvalitet og funktions-evner længst muligt og bedst muligt, og sekundært at udskyde tidspunktet, hvor borgeren skal have hjælp."

I projektet der løber frem til 2016, sætter man systematisk ind blandt andet med mere målrettede forebyggende hjemmebesøg.

"Som en del af projektet går vi i de to kommuner ind og laver en screening, så det under det lovpligtige forebyggende hjemmebesøg bliver obligatorisk at lave en "rejse-sætte-sig"-test samt en screening for at afdække den enkeltes psykiske velbefindende," forklarer Lise Skov Pedersen. Det sidste er en screening, der via tolv spørgsmål er med til at afklare den psykosociale tilstand hos borgeren, herunder om han eller hun af og til føler sig ensom.

"Mange skjuler ofte deres oplevelse af ensomhed, og derfor er det vigtigt at spørge til deres sociale liv," siger sektorchef i Marselisborg, Mia Saskia Olesen, der er med til at implementere de nye indsatser i Aarhus og Frederiksberg Kommuner. Udover de tolv obligatoriske spørgsmål er to omkring selvmord blevet tilføjet på grund af den ældre gruppes risiko for at udvikle selvmordsadfærd.

"Også i forhold til forebyggelse af selvmordsadfærd er det vigtigt, at man som medarbejder "tør" stille de "svære" spørgsmål og "tør" høre svarene," siger Mia Saskia Olesen.

Som en del af indsatsen skal centrale medarbejdere uddannes i forebyggelse af psykosocial mistrivsel og selvmordsadfærd hen over forsommeren.

"Det kan godt virke overvældende at skulle spørge til, hvorvidt en ældre har overvejet selvmord, men vi ved, at risikoen for selvmordsadfærd stiger med alderen og i bestemte risikofaser som når man mister sin ægtefælle eller samlever,

styrker kommunernes forebyggende indsats

og tænk hvis man kan forebygge, at det kommer dertil,” siger Lise Skov Pedersen.

Fokus på forebyggelse i kommunerne

Aarhus Kommune har gennem flere år arbejdet intensivt med at udvikle den forebyggende indsats og ser frem til, at projektet forstærker udviklingen.

”Vi har stor interesse i at deltage i projektet som indsatskommune, og ser det som en mulighed for yderligere udvikling af de tiltag, der allerede er i gang i kommunen,” fortæller Heidi Gylden, projektkonsulent i Aarhus Kommune og tilføjer: ”Vi forventer, at deltagelsen som indsatskommune vil give os inspiration til nye måder at tilgå opgaven, og give os konkret viden om effekten af vores indsats og viden om opsporing af borgere som i særlig høj grad kan have gavn af forebyggende hjemmebesøg. Vi ønsker at udbygge samarbejdet og indsats på tværs af lokalområder, foreninger, folkesundhed og medborgerskab med fokus på, hvad de forskellige parter ”kan gøre sammen, som de ikke kan gøre alene. Vi forventer, at deltagelsen som indsatskommune vil give os inspiration til nye måder at tilgå opgaven, og give os konkret viden om effekten af vores indsats og viden om opsporing af borgere som i særlig høj grad kan have gavn af forebyggende hjemmebesøg.” udtaler Heidi Gylden.

Arbejdsgangsbeskrivelser som afsæt for implementering

Den styrkende og systematiserede indsats bygger på evidensbaseret viden, der bliver samlet i en elektronisk håndbog om forebyggelse på ældreområdet. Håndbogen forventes at være klar medio 2014. Samtidig igangsættes afprøvningen og evalueringen af ni konkrete indsats i Aarhus og Frederiksberg Kommuner. Indsatserne har fokus på opsporing og opfølgning og vedrører blandt andet områder som social isolation og ensomhed, ernæring, alkohol og selvmordsadfærd. Når afprøvningen af de konkrete indsats går i gang i de to kommuner, bliver det med afsæt i konkrete arbejdsgangsbeskrivelser, så alle

der er involveret i indsatsen ved, hvad deres rolle er.

”Der afholdes 5 workshops i hver kommune, hvor relevante medarbejdere og samarbejdspartnere inddrages i udviklingsarbejdet. Nogle arbejdsgange er helt nye, mens andre indholdsmæssigt ligner eksisterende praksis, men bidrager med at systematisere og målrette indsatsen. Der er også fokus på at udvikle og styrke samarbejdsstrukturer internt i kommunen og eksternt i forhold til fx frivillige aktører,” siger Mia Saskia Olesen.

En proces med at videreudvikle hver indsats med afsæt i allerede eksisterende arbejdsgange og samtidig beskrive de nye fælles retningslinjer er helt nødvendig, mener Lise Skov Pedersen:

”Det er helt afgørende, at vi ikke bare kommer med en indsatsbeskrivelse på, hvad der skal laves, men at det bliver tænkt ind i den måde, man er organiseret på i kommunen.”

”Det bliver rigtig spændende at høre, hvilke erfaringer der kommer ud af at prøve at bruge det her bredt og ikke kun der hvor, man har mistanke om, at der måske er tale om depression,” siger Lise Skov Pedersen og tilføjer:

”I bedste fald kan en mere systematisk tilgang opspore af nogle ting, man ikke nødvendigvis ellers ville have opdaget.”

Håndbøger på vej

I håndbogen om forebyggelse på ældreområdet beskrives metoder og anbefalinger til det forebyggende arbejde på ældreområdet med fokus på ældre, der ikke i forvejen har et stort plejebehov eller behov for rehabiliterende indsats. I alt behandles 7 overordnede indsatsområder: fysisk aktivitet, fald, demens, social isolation og ensomhed, ernæring, alkohol og selvmordsadfærd. Håndbogen bliver tilgængelig på Socialstyrelsens og Marselisborgs hjemmeside ultimo 2014.

For mere information kontakt:

Chef, aktivt medborgerskab
Dorte Nørregaard Gotthardsen
Marselisborg

Telefon: 2925 9080
E-mail: dng@marselisborg.org

Guide til samarbejde **med**

I Rudersdal Kommune udarbejder man en guide, der skal støtte det konkrete samarbejde mellem frivillige og medarbejdere i kommunen. Guiden skal fungere som en "grønspættebog", der kan lette samarbejdet og give svar på nogle af de mange spørgsmål, der opstår undervejs.

Det var i forbindelse med arbejdet med udformningen af den nyligt vedtagne frivillighedspolitik, at ideen om en guide opstod. En ting er de gældende retningslinjer, love og regler på frivilligområdet. Men hvordan beskriver og understøtter man de mange initiativer og emner inden for frivillighedens verden, der ikke er regelstyrede?

"Det blev ret hurtigt tydeligt, at frivillighed kan forstås på mange måder – også blandt de frivillige selv," siger kulturchef i Rudersdal Kommune, Birgit Hoé Knudsen.

"Det ligger os derfor på sinde, at indfange det mangfoldige blik på frivillighed og på den måde anerkende og understøtte de mange forskellige initiativer og indsatser, borgerne bidrager med."

Guiden henvender sig både til ledere, kommunale medarbejdere og frivillige, og det er et helt bevidst valg, fortæller kulturchefen.

"I mange andre kommuner har de gjort et stort arbejde med at udvikle guides eller chartre for det frivillige arbejde, men

ofte er de henvendt til de kommunale medarbejdere, vi havde et ønske om at den skulle kunne bruges begge veje."

Grønspættebog for alle

Første skridt på vejen mod guiden var et kickoff-møde afholdt af Marselisborg. Her fik både frivillige og kommunale medarbejdere debatteret, hvad der egentligt var vigtigt at vide før og under et samarbejde på tværs. Derefter er der blevet afholdt flere workshops med repræsentanter fra den frivillige verden og kommunen.

"Alle parter er kommet med input til opbygning og indholdet af guiden," fortæller Dorte Nørregaard Gotthardsen, der har faciliteret processen.

Noget som for kulturchefen i Rudersdal Kommune har stor betydning for guidens brugbarhed.

"Det er altafgørende for guidens holdbarhed, at indholdet er defineret af dem, der skal bruge den, og at den derudover er krydret med faglig viden om frivillighed," siger hun.

Guiden giver således gode råd til den kommende frivillige, beskriver den gode dialog og kommer med konkrete bud på, hvordan man sætter rammer for det frivillige arbejde samt inspiration til, hvordan man holder dampen oppe, når først samarbejdet kører. Bagerst i guiden findes en værktøjskasse, der også kommer til at ligge online til fri afbenyttelse. Her finder man blandt andet en skabelon til en samarbejdsaftale, information om tavshedspligt, og meget andet.

"Det er min forhåbning, at man vil bruge guiden som en grønspættebog," siger Birgit Hoé Knudsen. "Slå op i den, når der er noget, man er i tvivl om, hente inspiration i den inden man for første gang bevæger sig ind på frivillighedens vej, hvad enten man er kommunal medarbejder eller borger i Rudersdal Kommune."

Et fælles afsæt

Undervejs i processen med tilblivelsen af guiden er det blevet tydeligt, at selvom indgangen til et samarbejde kan være båret af noget forskelligt, så er spørgsmålene, der melder sig, ofte ret ens. Hvem henvender man sig til som medarbejder, når man har et projekt eller en opgave, hvor frivillige kan bidrage og gøre en forskel? Og omvendt, hvem henvender man sig til som frivillig, hvis man ikke har lyst til at være organiseret gennem

frivillige

Kulturchef
i Rudersdal Kommune
Birgit Hoé Knudsen

en af de større frivillige foreninger eller organisationer? Bag guiden ligger et således et ønske om at give et fælles og lige afsæt for samarbejdet på tværs af sektorerne, forklarer chef for aktivt medborgerskab i Marselisborg Dorte Nørregaard Gotthardsen, der har bistået med skrivning af guiden. Hun håber, den vil blive brugt til at gøre samarbejdet lettere. ”På et tidspunkt skulle det gerne være inkorporeret i vores måde at tænke på. At det også er frivilligt arbejde at tage hånd om sin nabo eller række hånden ud til en ensom ældre på vejen,” siger hun.

Samme forhåbning giver Birgit Hoé Knudsen udtryk for:

”Som hjælperedskab eller værktøjskasse vil guiden forhåbentligt have sin berettigelse i mange år frem. Men ønsket er jo, at samarbejdet over tid vil blive en naturlig måde at løse en lang række opgaver på og dermed være med til at forbedre det samfund, vi alle er en del af.”

Som eksempel er det at samle skrald op fra stranden, fordi man føler et ansvar for det miljø, man lever i, også at være frivillig, påpeger Birgit Hoé Knudsen:

”Det er bare ikke noget, kommunen behøver blande sig i. Men det vi kan, er, at gøre det at samarbejde om sådanne projekter lettere – at være frivillig skal være nemt.”

Fasthold og styrk de frivilliges motivation

Hvad motiverer frivillige?

- At føle sig godt forberedt og klædt på til opgaverne
- At kunne se, at hans eller hendes indsats og anstrengelser gør en forskel
- At føle sig som en del af et godt kammeratskab og fællesskab
- At føle sig værdsat og få anerkendelse
- At blive hørt og have indflydelse på opgaver og beslutninger
- At blive udfordret og få mulighed for at udvikle sig
- At deltage i gode aktiviteter og spændende opgaver
- At tage ansvar og afprøve sig selv inden for nye områder

Hvordan gør vi det i praksis?

- Ved den åbne og anerkendende kommunikation i dagligdagen
- Sociale arrangementer, som fester, udflugter, fællesspisning mv.
- Kompetenceudvikling, som temaaftener, kurser, foredrag og uddannelse
- Dialog- og opfølgingsmøder om erfaringer, udfordringer og nye initiativer
- At huske at tænke de frivillige ind, så de bliver en del 'af huset', fx sørge for at de også får et nyhedsbrev eller et dueslag
- Belønninger som rabat eller fri adgang til arrangementer, konkret anerkendelse som blomster til fødselsdage, en lille julegave eller lignende.

FRIVILLIGGUIDE

Om frivilligguiden

Frivilligguiden i Rudersdal kommune bliver udgivet i efteråret 2014 og fuldt op af en større kommunikationskampagne.

Guiden består af tre dele:

En brugsguide der giver gode råd til samspillet, artikler med gode eksempler på samspillet lokalt og en FAQ med svar på spørgsmål og udfordringer, samt værktøjer og skabeloner til det konkrete samspil. Marselisborg har faciliteret processen.

Dorte Nørregaard Gotthardsen

Dorte er antropolog, og har en baggrund som konsulent i Center for frivilligt socialt arbejde, Frivillighedsrådet samt fra foreningsverdenen og det ungdomspolitiske arbejde.

Mia Saskia Olesen

Mia er ligeledes antropolog, og har i de sidste syv år været konsulent og chefkonsulent i Marselisborg, hvor hun har arbejdet med forskellige opgavetyper og vinkler på ældreområdet. Mia har tidligere været konsulent i Institut for Serviceudvikling.

Dorit Wahl Brink

Dorit er cand.scient. pol., og har sin baggrund i konsulentbranchen, hvor hun udover Marselisborg har repræsenteret konsulentvirksomhederne Niras A/S og Musmann.

For yderligere spørgsmål, kontakt:

Direktør
Søren Dinesen
Marselisborg

Telefon: 2022 3791
E-mail: sd@marselisborg.org

Marselisborg styrker sektorfagligheden

Sektorstrategi kræver sektorledelse

Marselisborg udvider opgaveløsningerne på beskæftigelsesområdet, socialområdet, ældreområdet og på udvikling af det aktive medborgerskab.

”Vi styrker vores position på flere sektorer for bedre at kunne understøtte kommunernes øgede behov for løsninger og rådgivningsforløb, der strategisk og operationelt er tværfagligt udtænkt og opbygget. Derfor styrker vi sektorfagligheden ved at oprette tre nye sektorchef-funktioner” udtaler adm. direktør Søren Dinesen.

Dorte Nørregaard Gotthardsen får ansvaret for Marselisborgs opgaveløsninger omkring udvikling af samarbejde mellem myndigheder og civilsamfundet. Opgaverne omhandler dels strategi og ideudviklingsforløb, og dels implementering af konkrete samarbejdsmodeller mellem kommuner og frivillige på social-, beskæftigelses- og ældreområdet.

”Dorte er kendt og anerkendt i udvikling af det aktive medborgerskab, bl.a. fra hendes tid i Center for frivilligt socialt arbejde samt hendes involvering i Frivillighedsrådet omkring ”Charter for Frivillighed”. Vi ser frem til, at kunne

byde Dorte velkommen,” fortæller Søren Dinesen.

Mia Saskia Olesen får ansvar for den faglige udvikling af Marselisborgs aktiviteter og opgaver på ældreområdet. Mia skal med sin mangeårige erfaring med forskellige opgavetyper inden for ældreområdet tilsikre kvaliteten af projekter og konsulentopgaver.

”Mia var med fra starten, da Marselisborg begyndte at løse opgaver på ældreområdet, og har siden været en drivkraft i at sikre, at opgaveløsningerne følger den rigtige strategiske linie og har en skarp udførsel,” udtaler Søren Dinesen.

Dorit Wahl Brink får sammen med Mia ansvar for ældreområdet og skal varetage strategien og organiseringen af Marselisborgs positionering på ældreområdet. ”Dorit er strategisk stærk, og vil med sin strukturerede tilgang til området og opgaverne blive omdrejningspunktet i at få udbredt og formidlet de modeller og værktøjer, vi har udviklet sammen med kommunerne på ældreområdet,” fortæller Søren Dinesen.